

paralelnima ravninama, ampak zviije se kakor vijak; vsled tega pa lažje uide na stran in dela orodju manj ovir.

Če postane rezalni kot skorej 90°, potem orodje ne reže; ampak striže; če je kot jednak 90° ali pa večji, potem orodje strže. Za lesno orodje taki koti ne pridejo mnogo v poštev, pač pa pri kovinskem obdelovanju.

A naj orodje uže reže, striže ali pa strže, brez gibanja se to ne more zgoditi; gibati se mora ali orodje samo ali pa obdelovani kos. Orodje giblje človeška roka neposredno, kakor n. pr. pri šilu, posredno, kakor n. pr. pri obliči ali pa s pomočjo posebne mašine, katero žene človeška ali pa kaka druga natorna sila. Učinek je vedno isti. Ker pa je odvzeta trska malokdaj dovolj široka in debela, zato se mora orodje večinoma gibati v dveh merah: jedna je paralelna z dolžino trske, druga pa z debelino ali pa širino trske. Prvo gibanje se imenuje glavno ali delavno gibanje (Haupt- oder Arbeitsbewegung), drugo napredovalno ali prestopno gibanje (Fortrückungs- oder Schaltbewegung). Obojno gibanje je vztrajno ali pa se vrši v posamičnih sunkih. Ako imenujemo obdelovani kos K, orodje O, potem so mogoče nastopne kombinacije:

- 1.) K tvori glavno, O prestopno gibanje.
- 2.) O „ glavno, K „ „
- 3.) O „ glavno in prestopno gibanje, K miruje.
- 4.) K „ glavno in prestopno gibanje, O miruje.

(Dalje sledi.)

Črtice za čebelarje.

XI.

Pomladi in jeseni, ko je slaba béra v gozdih, na poljih in travnikih se pripeti, da čebele gredo med krast v druge panjeve in druge ulnjake.

Nekateri so dolgo mislili, da le neke posebne vrste čebel ropajo in da jih pri tem vodi poseben nagon. Drugi so pa mislili, da čebele pojdejo ropat, če se jim mej med daje vina, žganja, ruma i. t. d. Ta vera je še sedaj po Kranjskem razširjena, in čebelarji večkrat dolže druge, da pošiljajo svoje čebele ropat.

Natančnejša opazovanja so pa pokazala, da ima vsaka čebela nekak nagon do ropanja. Ta nagon je združen z marljivostjo njeno. Vspeh pa povekša ta nagon. Čebele, ki začno ropati, težko še kdaj ta posel opuste. Navadno pri tem poginejo.

Čebele pa ne ropajo vsled lakote, temveč je vsled lakomnosti. Lačne čebele se ne upajo na rop, temveč le site in močne. Na rop pojdejo čebele le v lepih dneh. Napadajo najrajše panjeve ki nimajo matice, ali so pa tako slabi in ne morejo zavrniti sovražnika. Naprej pošljejo ogleduhe, ki vse ovohajo. Čebelo, ki hoče ropati, spoznaš že po letanji. Plaho kakor tat se priklati v tuje stanovanje. Če jo čebele odpode, pa hitro uide.

Toda kmalu se zopet povrne in zopet skuša priti v panj. Če pri izletni luknji ne more, pa skuša v panj zlesti skozi kako špranjo. Če se posreči ogleduhu, da zleze v kak panj, se hitro povrne domu, naznanit tovarišicam, ki hitro razumejo naznanilo. Takoj se odpravijo na rop, ogleduhi jim kažejo pot. Gorje panju, katerega napadejo. Če ne brani dobro lastnine in čebelar sam jim ne pomaga, ga popolnoma oropajo. Matica v boji gotovo zgubi življenje. Navadno le malo čebel ostane v panji, roparice odneso seboj ves med in še satovje razdrobé.

Roparice pa niso zadovoljne s tem, da so oropale jeden panj, kmalu poskusijo še drugzega in čebelarju napravijo veliko škode. Večkrat pa napaden panj kmalu spozna, da se ne more ustavljati in domače čebele se pridružijo roparicam in še pomagajo odnašati med. Roparstvo se včasih jako širi. Včasih vse čebele kacega ulnjaka začno ropati. Ne napadajo le ulnjakov, gredo tudi v cukrarne, kjer seveda večinoma poginejo.

Čebele, ki so začele ropati, več ne hodijo na pašo, in zatorej za čebelarja nimajo nobene vrednosti več. Dlačice po telesu zgube in zatorej niso več za nabiranje cvetličnega prahu. Med, ki ga prineso pojedó in pokaže se kmalu, da tuje blago nima teka. Da se obvaruješ roparic, dobro storiš, če pomladi in jeseni, kadar ni več dosti paše, izožiš izletne luknje, da more samo jedna čebela iz panja ali pa v panj. Pazi, da okrog ulnjaka ne razstreseš kaj medu, ker to privabi roparice. Z medom namazanih posod ne smeš imeti v ulnjaku ali blizu ulnjaka. Če si razstresel kaj medu, posuj hitro s prstjo, pepelom ali pa peskom ali pa izmij z vodo. Krmi čebele že v temi zvečer. Še ne popolnoma izpraznjene posodice za krmljenje poberi drugi dan zjutraj.

Ker roparice napadajo najrajše panjeve brez matic ali pa prav slabe panjeve sploh, zato ne trpi v ulnjaku takih panjev, temveč jih združi z drugimi. Panjev brez čebel, v katerih je še satovje, ne puščaj v ulnjaku, drugače, da si dobro zamašil izletno luknjo, da nobena čebela ne more v panj.

Če opaziš, da prihajajo že poslani ogleduhi v kak panj, ali že prihajajo roparice, zamaši izletno luknjo napadenega panja skoro popolnoma, da se domače čebele morejo postaviti v bran. Izletno luknjo je dobro namazati s kako močno dišečo stvarjo, n. pr. petrolejem, ker to odganja roparice. Tudi pomaga, če se roparice poškrope s škropilnico z vodo. Če čez izletno luknjo obesiš vlažnega sena ali pa trave, se roparicam vzame pogum, in večkrat jo potegnejo.

Če se je že začelo klanje, zadelaj izhodno luknjo z ilovico, da roparice preslepiš. Skozi ilovico naredi majhno luknjo, da čebele morejo ven in notri. Domače čebele, katerim je izletna luknja dobro znana, že najdejo vhod, tuje pa navadno ne.

Nekateri čebelarji imajo navado, da pred izletno luknjo pošev postavijo kvarto ali kako drugo stvar, tako da čebele morajo v panj okrog te stvari in tako roparice ne najdejo pota v panj. Če še to nič ne pomaga,

obrni panj, da je izletna luknja notri obrnjena, ali pa še bolje vzemi ga iz ulnjaka in deni ga v klet. Na njegovo mesto deni prazen panj. Panj imej tako dolgo v kleti, da roparice več ne hodijo v postavljeni prazen panj. Tako se vsaj deloma odkrižaš roparic.

Poučni in zabavni del.

Romanje Slovencev na Ren.

Mnogo dobrih sestavkov se je že čitalo o romanji Slovencev na Ren, namreč v Achen, Köln in Trier. Trajalo je to romanje od 12.—19. veka in je velike pomembe v verskem in narodnem oziru za slovenski rod. V verskem oziru zaradi tega, ker jasno priča, kakor romanja v mnoge druge svete kraje, o živi veri starih Slovencev, in v narodnem oziru zato, ker dokazuje, da Slovencem vsi hudi časi niso mogli izruvati čuta narodne jedinstva. Skupno so se namreč odpravljali na božjo pot Slovenci s Koroške, Kranjske, Štajarske in celo iz slovenskega dela Ogerske. Imeli so skupaj svoj altar in od l. 1495 svojega duhovnika v mestu Achenu.

Prav osupnilo nas je tedaj poročilo, katera je prinesla zadnji ponedeljek „Laibacher Zeitung“ o govoru g. J. Schmidta, ki je predaval na shodu muzejskega društva „über die sogenannten windischen Wallfahrten und die Ursachen ihrer Entstehung.“ Ta sestavek pobija obojin vzvišeni pomen romanja Slovencev na Ren in natvezi v malih besedah toliko zgodovinskih neresnic in bedastoč, da nam je pri omejenem prostoru težko na vse odgovoriti.

Najprej se g. Schmidt-u čudno zdi, da so Slovenci romali na Ren in ne nikamor drugam, ko so vendar imeli druga božja pota bolj blizu. — Resnica pa je, da so hodili Slovenci na božjo pot zunaj svoje dežele ne-le na Trsat, v Loreto in Rim, ampak celo na Španjsko k sv. Jakobu v Kompostelo. Romali so pa tudi na Ren in sicer, kakor drugi narodi, zaradi tega, ker so ondotna božja pota zaslovela po imenitnih svetinjah, katere se na istih mestih deloma še danes časté in hranijo. G. Schmidt pa trdi, da so Slovenci zato romali na Ren, ker so prebivalci od Spodnjega Rena obljudili naše dežele in iz neke stare navade, ker so prebivalci naših dežel že od nekdaj hodili na Ren v svojo domovino častit malike in urejat družinske razmere z ondi ostalimi rojaki. Ko bi te trditve imele vsaj senco zgodovinske podlage, bi se toliko ne čudili njih drznosti. Ali njihova podlaga je več kakor navadna fantazija, ker je pomešana z neresničnimi reki in legendami. Čujte! G. Schmidt razklada, da so bili nemški Treveri z Rena, katere je Primus Antonius l. 69 pr. Kr. premagal pri Kremoni, potem naseljeni v sedanjih slovenskih deželah in da imajo zato Dolenjci še zdaj navadni rek: „Kdaj bo Krementezar udaril čez mejo?“ in pripovedujejo, da se je sv. Feliks bojeval s Krementezarji. Od teh nemških Treverov bi bili tudi dobili imena kraji: Trebnje, Trebelno itd. — Toda pri

vseh teh krajevnih imenih se z roko lahko potipa slovenska korenika, namreč treb ali trebiti, in niti najmanjšega dokaza nimamo, da bi se bili v teh krajih kompaktno naselili Nemci. O Krementezarjih pa Dolenjci gotovo še manj vedó, kakor o Plementezarjih.

Enako samo domišljija g. Schmidta zasaja Nemce s Spodnjega Rena v Hudinjo pri Celji, češ, na nemško malikovališče kaže navada, da ondi še sedaj spomladi okrog vozijo „babo“, in da to naseljenje razodeva že nemško ime „Kotting“ (Hudinja). Toda niti „baba“, niti Kotting nista iz nemščine. Baba bi bila vzeta, ako jo še okrog vozijo, iz slovenskega bajeslovja, Kotting je pa popačeno iz Hudinja in sicer je nastalo po ljudskem izgovoru iz lokala „v Hodinj“ (Chotin, Kotting). Komu ni znano, da Nemci v naših lastnih imenih, naj pišejo ali govore, vedno zamenjavajo „h“ in „k“. Tako se je zgodilo tudi v tej besedi. Tedaj se pri nemški njeni obliki ne more glede pomena zaslediti nasprotstvo s slovensko obliko, kakor meni gosp. Schmidt, ali celo najti „der Begriff einer Gottesstelle“ in smešno je, ako kdo trdi, če tudi „mit einem kleinem Vorbehalt“, da so kraju dali ime poganski Nemci, in da so šele pokristjanjeni Slovenci iz kraja, kjer se je služilo bogu („Gott“) gudja (tedaj iz Kottinga) napravili nasprotno, to je „Bösendorf“ ali Hudinjo.

V daljni razpravi pa g. Schmidt celo „Vorbehalt“ vrže v vodo in z vso gotovostjo (mit voller Bestimmtheit) trdi, da so bila na Šmarjetni Gori pri Kranju, v Cerngrobu in v Stari Loki nemško-poganska svetišča, in da so te kraje obljudili Nemci od Spodnjega Rena malo pred Kristusovim rojstvom. V dokaz mu služi to-le: na Šmarjetni Gori in v Stari Loki se je častila sv. Marjeta (s konjem), v cerngrobski cerkvi je vzdana ne-le pasja glava, ampak tudi tri glave poganskih bogov in pri ondotnem zvoniku se kaže, da je bil nekdaj rimski stražni stolp. — No, sv. Marjete cerkev pri Kranju je bila res sezidana v zelo davnih časih, kakor tudi cerkev sv. Jurija v Stari Loki. Zato imamo pač zgodovinske dokaze. Lahko se tudi trdi, da so cerkve sv. Marjete, sv. Jurija in sv. Vida med najstarejšimi cerkvami v slovenskih deželah in umevno je, zakaj so se gradile po premaganem poganstvu prve cerkve ravno tem svetnikom na čast. Toda budalost je, govoriti zaradi tega na vseh takih krajih „von einer ursprünglich deutschen Ansiedlung“, kakor to dela g. Schmidt. Glave malikov v Cerngrobu vender niso nemške in zvonik tudi nikakor ne more biti iz rimskih časov, ker je bilo pred kratkim zgodovinsko dokazano, da se je iz temelja na novo sezidal šele leta 1522. Nobenega dokaza nimamo, da bi bili okrog Cerngroba kdaj naseljeni Nemci od Spodnjega Rena. Pač nam pa pove zgodovina, da so ondi naselili med čisto same Slovence frizinški škofje svoje nemške rojake iz sosednje bavarske dežele, in da se je okrog l. 1291 ta okraj imenoval „bavarski“. Toda ta priselitev Nemcev se je zgodila šele po 973. letu, kajti listina iz tega leta nam navaja v loški okolici samo čisto slovenska krajevna